

Актуальні проблеми соціальної сфери

збірник наукових робіт викладачів і студентів

Випуск 4

за заг. ред. Н.П. Павлик

Житомир, 2015

*Рекомендовано до друку рішенням
кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №8 від 05 березня 2015 року).*

Рецензенти:

Н.А. Сейко – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;
С.А. Котловий – кандидат педагогічних наук, вчитель історії вечірньої (змінної) ЗОШ II-III ст. №1 м. Житомира.

А 43 Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник наукових робіт викладачів і студентів / за заг. ред. Н.П. Павлик]. — Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2015. — Вип. 4. — 158 с.

Літературний редактор: Н.Л. Тарасенко
Відповідальний редактор: І.М. Палько
Дизайн обкладинки: А.І. Сочинський

Матеріали надруковані в авторській редакції.
За достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Передмова

Шановні друзі! Четверте видання збірника наукових робіт викладачів та студентів «Актуальні проблеми соціальної сфери» свідчить про системність і цілеспрямованість науково-дослідної діяльності кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності Житомирського державного університету імені Івана Франка. Ми пишаємося результатами теоретичних пошуків й емпіричних розвідок викладачів і студентів, присвячених актуальним соціально-педагогічним питанням та відображеним у курсових, бакалаврських, магістерських, дисертаційних роботах. Важливим нововведенням цього видання є представлення результатів дисертаційних пошуків аспірантів і здобувачів Криворізького педагогічного інституту під керівництвом докторки педагогічних наук, професорки Тетяни Дороніної, що є результатом тривалої й творчої співпраці.

Серед основних здобутків минулого й поточного навчальних років відзначаємо: організацію щорічного Всеукраїнського дистанційного конкурсу студентських та учнівських наукових робіт із соціальної педагогіки – режим доступу: <http://contest.zu.edu.ua>; публікацію колективної монографії «Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект»; участь викладачів кафедри в Європейському турі кампанії «Рух проти ненависті» (Словаччина, Угорщина, Німеччина, Швеція, Франція, Чехія, Польща), перемоги студентів, Світлани Щур (диплом III ступеня на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт) і Сергія Михнюка (диплом III ступеня на Всеукраїнській студентській олімпіаді із соціальної педагогіки).

Серед важливих напрямів подальшого розвитку науково-дослідницької роботи зазначаємо: організацію неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів у науковій та фаховій сферах, діяльність науково-дослідних і соціальних центрів кафедри (Студентська Соціальна Служба для Молоді, Центр міжкультурної толерантності, Центр ґендерної освіти), організацію соціального й наукового партнерства кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності в Україні і за кордоном.

Бажаємо нашим авторам і читачам миру, достатніх ресурсів для наукової, фахової та особистісної реалізації, а також задоволення від науково-дослідницької роботи і пізнання! І, звісно ж, до нових зустрічей! ☺

З повагою, Надія Павлик.

Зміст

Гуренко Тетяна	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА КАТЕГОРІЯ	8
Вонсович Юлія	НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ ЗАКЛАДИ ЯК ФАКТОРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	11
Папченко Вікторія	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ МІСТА	13
Шупікова Вікторія	РОЛЬ ВІДЕОМЕТОДУ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	15
Кондратенко Ярослава	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	17
Дрозд Ольга	РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ПТНЗ ІЗ ДІТЬМИ-СИРОТАМИ	19
Герман Ірина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	21
Степанчук Інна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТІВ МІЖ БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ	23
Степанюк Олена	ВПЛИВ КОЛИСКОВИХ НА РОЗВИТОК ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДИТИНИ	25
Бондарчук Катерина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ КЛУБІВ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ	27
Герасимчук Ганна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	28
Степанчук Інна	ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РІЗНИМИ ТИПАМИ СІМЕЙ	29
Мельниченко Ольга	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ДІТЬМИ З РОЗЛУЧЕНИХ СІМЕЙ	31
Волікова Марина	ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ А.С. МАКАРЕНКА У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ	35
Ланчук Ганна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЛИХОСЛІВ'Я У ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	37
Павицька Олександра	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ	39
Суміш Вікторія	ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ДОПОМОГИ ДІТЬМ-СИРОТАМ ТА ОБЕЗДОЛЕНИМ СІМ'ЯМ В УКРАЇНІ	40
Михнюк Сергій	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	43

Литвак Оксана	ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ПОЛЬЩІ	45
Сочинський Андрій	ГРАНТОВА ПІДТРИМКА СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРЕЗ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ	48
Корженко Віталія	СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	51
Петрова Дар'я	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ОСНОВНИХ ФОРМ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНОГО ДИСКУРСУ	53
Мороз Марина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ МЕДІАЦІЇ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ У ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	56
Роговська Юлія	АНАЛІЗ ФОРМ І МЕТОДІВ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	58
Лобода Надія	ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ІНТЕРНЕТ	62
Назарчук Тетяна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У МЕДИЧНИХ УСТАНОВАХ	63
Тарасенко Наталія, Остапчук Олена	СТУДІЇ КУЛЬТУРИ МИРУ ДЛЯ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЖИТОМИРЩИНИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА НОВІ ВИКЛИКИ ЧАСУ	65
Мамінчук Оксана	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	68
Плітко Ірина	КОМУНІКАЦІЙНА КАМПАНІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	70
Байдик Ірина	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	72
Карайон Олена	СИСТЕМА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ КОРЕКЦІЙНИХ ДОШКІЛЬНИХ УСТАНОВАХ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ	74
Кисла Ольга	СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЗНЗ	76
Онищук Олена	ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ	78
Котловий Сергій	ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ БЕЗКОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ	80
Саустян Інна	РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ЇХ СІМ'ЯМИ	83
Коваль Юлія	ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ГІМНАЗІЇ	86

Ковтонюк Оксана	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУП ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ	89
Басюк Леся	ГЕНДЕРНИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ (ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ПИТАННЯ)	91
Сірик Аліна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ІДЕАЛУ СУЧАСНОГО СТАРШОКЛАСНИКА	93
Ковтунович Олена	ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РАННІЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ	95
Кропивницька Світлана	ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ У СЕРЕДОВИЩІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	97
Павлик Надія	ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СФЕРИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ	100
Антонюк Мирослава	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКОЛИ В УМОВАХ ДНЗ	103
Ясінська Ірина	ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УМОВАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	104
Бондар Олександра	ПРОФОРІЄНТАЦІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	106
Седляр Наталія	ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВИХОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗНЗ	108
Рудюк Ганна	ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ	110
Коляденко Світлана	НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ДЛЯ МОЛОДІ З ПИТАНЬ ПРОФІЛАКТИКИ КСЕНОФОБІЇ У СТУДЕНСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	113
Залібовська-Ільніцька Зоя	ЕТНОПЕДАГОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	117
Синиця Анна	ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	119
Пально Інна	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	121
Дергачова Юлія	КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	124
Мартинюк Світлана	РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА У ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ШКОЛИ	127

Марчук Ольга	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗМІСТ ОСОБИСТОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ	129
Симончук Галина	ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЮ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	130
Котвіцька Тетяна	СТАВЛЕННЯ ДО ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА У СТУДЕНТСЬКИХ СІМ'ЯХ	132
Юрченко Андрій	ГРОМАДСЬКА СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ У ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	134
Біляченко Галина	ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ НА ЇХ ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ	137
Іллїна Ольга	СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІТНЬОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	139
Кучківська Світлана	БІОГРАФІЧНА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	142
Висоцька Любов	ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	143
Кучерган Єлизавета	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ В ГЕНДЕРНІЙ ЕТИЦІ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	146
Мотуз Тетяна	ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ОДНЕ З КЛЮЧОВИХ ЗАВДАНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	149
Човнюк Юлія	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	152
Ярмолка Юлія	ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	154
Палько Інна	АНАЛІЗ ЦИКЛУ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ПРЕДМЕТ НАЯВНОСТІ РІЗНИХ АСПЕКТІВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ	156

Автор статті:
Ольга Мельниченко,
магістрантка
спеціальності «Соціальна педагогіка»

Науковий керівник:
Світлана Коляденко,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної педагогіки

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ДІТЬМИ З РОЗЛУЧЕНИХ СІМЕЙ

Обґрунтування актуальності проблеми дослідження. Сім'я – це соціальна група, яка складається з чоловіка та жінки, котрі перебувають у шлюбі, їх дітей (власних або прийомних) та інших осіб, поєднаних родинними зв'язками з подружжям, кровних родичів і здійснює сою життєдіяльність на основі спільного економічного, побутового, морально-психологічного укладу, взаємної відповідальності, виховання дітей. Сім'я завжди виступає моделлю конкретного історичного періоду розвитку суспільства, відображає його економічні, моральні й духовні суперечності. Отже, сучасні економічні перетворення, демографічні проблеми, криза в політиці, культурі – все це відбивається на життєдіяльності сучасної сім'ї, при цьому поглиблюється її дезорганізація.

Сім'я як соціальний інститут перебуває у стані гострої кризи, що, звичайно, негативно впливає на виконання нею основних функцій, тобто на життєдіяльність сім'ї: матеріально-економічне забезпечення, житлово-побутові умови. Це, в свою чергу, створює певний морально-психологічний клімат, який впливає на духовність сім'ї, виховання дітей, організацію вільного часу членів сім'ї [1, с. 87].

Соціально-педагогічна діяльність – це цілеспрямовані послідовні дії соціального педагога, що забезпечують найбільш оптимальне досягнення певної соціально-педагогічної мети в соціальному розвитку, вихованні (перевихованні, виправленні), оволодінні вміннями й навичками в самообслуговуванні, навчанні й професійній підготовці об'єкта. Об'єктом діяльності соціального педагога є діти й молодь, які потребують допомоги у процесі їх соціалізації.

Проблема розлученої сім'ї в останні десятиріччя набула значного поширення в Україні та за її межами. Відбувається деформація у структурі сім'ї та родинних стосунках, що призводить до негативних наслідків в розвитку особистості дитини. Деформація родини буває структурною і психологічною (за А. Реаном). На сучасному етапі більше уваги приділяють фактору психологічної деформації родини, оскільки руйнування міжособистісних стосунків і цінностей особливо негативно впливають на розвиток дитини [4].

Мотиви та причини розлучень, психологічні особливості наслідків розриву сімейних відносин досліджуються в роботах М. Орідороги, А. Волкова, А. Келама, І. Еббера, Г. Навайтіса, А. Сінельникова, В. Солоднікова, В. Сисенко, Д. Четет й ін.

А. Макаренко писав: «Дуже болісно позначається на вихованні дитини, якщо батьки не живуть разом, якщо вони розійшлись. Питання про структуру сім'ї – питання дуже важливе, і до нього треба відноситися цілком свідомо» Діти, які виростають у таких сім'ях, не можуть спостерігати відносини між чоловіками та жінками, і тому вони виростають, не маючи цілісної моделі цих відносин. А. Макаренко вважав, якщо батьки по-справжньому люблять своїх дітей та хочуть їх виховати якнайкраще, вони повинні намагатися свої взаємні незгоди не доводити до розриву та не ставити саму дитину у важке становище [6, с. 11].

Окремі питання життєдіяльності розлученої сім'ї розглянуті у працях педагогів і психологів. Так, Г. Філонов розкриває об'єктивні та суб'єктивні передумови деформації процесу виховання в неповних сім'ях. Ю. Вавілов й А. Демидов розглядають загальні проблеми виховання дітей у розлученій сім'ї, а Т. Лютова відмічає дефіцит спілкування дорослих із дітьми із неповних сімей. У дослідженні В. Костіва показано негативний вплив неповної сім'ї на моральне виховання підлітків. Проблеми впливу розпаду сім'ї на дітей дошкільного віку висвітлює Т. Гаврилова.

Мета статті полягає у визначенні проблем соціалізації дітей в розлучених сім'ях та можливостей соціально-педагогічної допомоги розлученій сім'ї.

Розлучення часто несе за собою непоправні втрати. Розлучення, що стаються, припадають на тривалість шлюбу до 10-15 років, тобто на ті шлюби, де можуть бути неповнолітні діти. Внаслідок розлучення одинока матір потрапляє в украй скрутну ситуацію переобтяженості різноманітними обов'язками і фінансовими проблемами, що, природно, погіршує догляд за дітьми, їх виховання і підвищує чинники ризику для дитини, яка насамперед страждає від розлучення. І хоча тенденція зміни цього показника позитивна, темпи його зниження надто незначні [5, с. 112].

Ставлення дітей до матері, на основі дослідження, як в повній сім'ї, так і розлученій, більш чуйне, турботливе, дбайливе; ставлення ж дітей до батька, який проживає окремо, в розлучених сім'ях більше негативне, ніж позитивне. При цьому необхідно враховувати ту обставину, що з часом батько, який не проживає з дитиною в сім'ї, відвикає від неї і стосунки, які підтримує з дитиною, набувають формального характеру. Цьому сприяють різні причини, в тому числі і небажання матері сприяти участі батька у вихованні дитини. Безумовно, що все це негативно впливає на результат виховання дітей в сім'ї.

Сильним негативним фактором у вихованні дітей виступає сам факт розлучення. Залишення сім'ї батьком, що, як правило, супроводжується розірванням шлюбу, може різко змінити морально-психологічний стан дитини і нерідко має руйнівний вплив на її психологічний світ.

В умовах конфліктної сім'ї дитина набуває негативного досвіду спілкування. Вона бачить, відчуває ворожі, недружелюбні взаємовідносини між батьками і перестає вірити у можливість існування позитивних стосунків між людьми.

Негативний досвід конфліктної сім'ї для майбутнього сімейного життя виражається в тому, що:

- дитина росте в умовах протиріччя, неузгоджених вимог батька і матері;
- духовна атмосфера сім'ї не має спокою, миру, благополуччя, стабільності, тобто всіх тих умов, які необхідні для повноцінного духовного і психічного розвитку дитини;
- різко зростає ризик нервово-психічних захворювань;
- росте бездоглядність і безконтрольність поведінки;
- знижується здатність дитини до адаптації;
- дитина не засвоює низку моральних загальнолюдських норм;
- зростають дефекти морального характеру.

Дуже часто у дітей формуються суперечливі почуття до своїх батьків, а інколи, навіть, і ворожі почуття до одного з них чи обох [2, с. 35].

Розлучення сім'ї може викликати у дитини депресію і низку інших симптомів неврозу, у них знижується успішність, знижується дисципліна вдома та в школі, вони потребують особливої уваги у навчально-виховному процесі, йдуть із дому, у них виникають конфлікти з друзями, вчителями, батьками. Досвід, який дитина набуває у сім'ї, визначає її індивідуальну поведінку, створює внутрішню конструкцію реальності, формує складові Я-концепції, на основі якої особистість сприймає навколишнє середовище.

Часто такій сім'ї може знадобитись допомога соціального педагога, але фахівець по роботі з родиною не може вирішити за неї всі проблеми, він повинен лише активізувати її на вирішення сімейних питань, домогтися, щоб виникаючі проблеми усвідомлювались, та створювати умови для їх успішного вирішення.

Метою соціально-педагогічної допомоги розлученій родині у вихованні дитини повинно стати надання допомоги дитині в процесі її соціалізації та створення умов для її самореалізації в суспільстві. Для досягнення поставленої мети соціальному педагогу з розлученими родинами необхідно:

- вивчати особистість дитини та вплив соціального середовища на її формування;
- прогнозувати розвиток проблеми та її вирішення в процесі розвитку й виховання дитини;
- організовувати взаємодію всіх членів неповної родини на основі діалогу;
- допомагати у виправленні помилок виховання, що негативно впливають на розвиток особистості дитини;
- інформувати про правові заходи захисту неповної родини;
- надавати допомогу в сфері емоційно-психологічного здоров'я;
- формувати морально-правову стійкість членів неповної родини.

Окрім того, фахівець, що працює з розлученими родинами, повинен інформувати її членів про важливість і можливі способи взаємодії батьків і дітей, розповісти про розвиток дитини, надавати педагогічні рекомендації щодо виховання дітей; консультивати з питань сімейного законодавства, з питань міжособистісної взаємодії в неповній родині, інформувати про існуючі методи виховання; роз'яснювати матері способи створення умов, необхідних для нормального розвитку та виховання дитини в неповній родині; захищати права дитини у випадку, коли доводиться зіштовхуватися з деградацією особистості матері [6,с. 449].

Важливий фактор, який негативно впливає на виховання дітей у розлученій сім'ї, - відсутність необхідної позитивної емоційної атмосфери. У сім'ї, в якій тільки мати виховує дітей, їх розвиток – односторонній. Багатьом матерям не вистачає часу на виховання дітей у силу їх зайнятості матеріально-побутовими потребами. Відсутність батька впливає на формування у дітей ряду моральних якостей (мужності, сміливості, сили волі, дисципліни і т.д.).

Висновок: Таким чином, розлученим сім'ям необхідне проведення педагогічних консультацій у формі індивідуальних бесід із членами даної сім'ї, обміну досвідом виховання дітей між батьками. Характер консультацій, їх зміст визначалися тими ситуаціями, які викликали у батьків складність у виборі правильних педагогічних дій на дитину. Консультація допомагає підвищувати рівень педагогічної культури батьків,

сприяє виникненню у них потреби глибокого вивчення своєї дитини (поведінки, вчинків, бажань, суджень, мети і т.д.).

Однією з важливих умов сприяння вихованню, розвитку й закріпленню правил поведінки дітьми з розлучених сімей є особистий приклад батьків. Формуванню в дітей позитивного ідеалу дорослого сприяє доброзичлива атмосфера вдома, правильна організація побуту, залучення дітей до всіх справ і турбот сім'ї, виховання почуття взаємодопомоги, бережливого ставлення до речей та ін.

В умовах виховання дітей із розлучених сімей батькам завжди слід пам'ятати про розумне співвідношення любові і строгості, вимогливості до дітей, при цьому не допускати грубості, образ, брутальності, методів фізичного покарання. Недопустимі і шкідливі конфлікти між колишнім подружжям з приводу виховання дітей, які часто деформують дитячу психіку, поведінку, сприяють неврозам та багатьом іншим негативним проявам.

Невід'ємною умовою гуманізації в розлученій сім'ї є формування уяви дітей про окремо проживаючого батька, як людьми зі своїми перевагами і вадами, спілкування дитини з родичами батька за умови, що вони не настроюють дитину проти матері.

Турбота колишнього подружжя про єдність виховного впливу на дітей має підкріплюватись і виховними зусиллями, тактом і терпінням обох батьків та усієї родини [2, с. 341].

Використана література

1. Андреева А. Д. Как помочь ребенку пережить горе : психол. консультация / А. Д. Андреева // Вопросы психологии. — 2013. — № 2. — С. 87—96.
2. Боришевский М. И. Теоретические вопросы самосознания личности / Психологические особенности самосознания подростка / М. И. Боришевский. — К. : Вища школа, 1980. — С. 5—38.
3. Бернс Р. Що таке Я – концепція / Психологія самосвідомості : хрест. / Р. Бернс ; ред. Д. Я. Райгородский. — Самара : Бахрах, М., 2003. — С. 333—393.
4. Демиденко Т. М. Виховний потенціал – провідна характеристика сім'ї як педагогічної системи / Т. М. Демиденко // Соціальна педагогіка : теорія та практика. — 2011. — № 1. — С. 58—63.
5. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) : навч. посіб. [для вищ. навч. закладів] / О. Л. Кононко. — К. : Освіта, 1998. — 225 с.
6. Макаренко А. С. Избранные педагогические сочинения : в 2-х т. / ред. коллегия : В. Н. Столетов (пред.) [и др.] ; под ред. И. А. Каирова (отв. ред.) [и др.]. — М. : Педагогика, 1977. — Т. 2. — 320 с.